

Utformning av utrymningsplats.

Brandskydd i byggnadsverk

Utrymningsplatsen, en bra plats att vara på?

Sedan några år tillbaka ska många publika byggnader med fler än en våning förses med ett utrymme där en person som använder rullstol kan vänta på vidare hjälp att utrymma, en s.k. utrymningsplats. Utrymmet är tänkt att kunna användas av alla dem som av någon anledning har svårt att förflytta sig i trappor under exempelvis en utrymning. Meningen är att personen som väntar där ska få hjälp att komma vidare ut ur byggnaden, till en säker plats. Men hur kommer detta att fungera i praktiken? Kommer en person som använder rullstol att vilja vänta på utrymningsplatsen och vad krävs då av utrymningsplatsens utformning? Detta är frågeställningar som varit utgångspunkt för ett forskningsprojekt om utformning av utrymningsplatser som genomförts av Brandteknik vid LTH och Brandskyddslaget AB. Projektet har genomförts under 2013-2015 och redovisas i en slutrapport som publiceras av Brandteknik, LTH [1]. Arbetet har även presenterats vid 6:e International Symposium on Human Behaviour in Fire [2].

Syftet med arbetet har varit att utöka kunskapen om vilka behov som en användare av en utrymningsplats har och att förstå vilka behov användaren har av att kunna kommunicera med omgivningen. Målet har varit att beskriva kunskapsläget kring utrymningsplatser bland byggplanerare och myndigheter samt bland brukare samt att ge rekommendationer för hur utrymningsplatser bör utformas för att de ska svara mot dels gällande föreskrifter men också mot de behov som brukaren har. Mycket av arbetet kring utformningen har kretsat kring möjligheten till systemet för tvåvägskommunikationen. Varje utrymningsplats ska enligt Boverkets byggregler vara försedd med möjlighet till sådan med någon som kan förmedla användarens önskemål om assistans.

Arbetet har varit uppdelat i tre delar; en intervjuserie med myndigheter och projektörer, en enkätundersökning med möjliga användare av en utrymningsplats samt försök i en datorgenererad miljö (virtual reality - VR) som försökspersoner exponerades för och där olika utformningar av en utrymningsplats undersöktes. Skillnaderna mellan de olika VR-scenarierna var i huvudsak kopplade till systemen för kommunikation. Tre olika sätt att utforma systemet för kommunikation undersöktes; larmknapp med bekräftande signal-lampa, textbaserat system för kommunikation samt en talad tvåvägskommunikation.

Bland projektets resultat finns ett gediget underlag från projektets alla tre delar. Intervjun med myndigheter och projektörer indikerar att det finns brister i kunskapen om utrymningsplatser bland den kommunala räddningstjänstens operativa delar. Vidare råder det oklarheter kring utformningen av utrymningsplatserna bland projektörerna och då i huvudsak kopplat till hur systemet för kommunikation ska ordnas. I de fall byggnaden inte är utrustad med ett automatiskt brandlarm är det också oklart till vem systemet för kommunikationen ska kopplas.

Enkätundersökningen bland användare tyder på att cirka hälften kan tänka sig att vänta på hjälp på en utrymningsplats. De anger vidare att de i första hand vill kunna kommunicera med omvärlden via en talad kommunikation. De anser också att den information som personerna får på utrymningsplatsen är viktig för deras känsla av trygghet. Detta innebär att sättet som kommunikationen sker med bör vara informativ för att personen ska kunna tänka sig att använda utrymningsplatsen.

Försökspersonerna som deltog i VR-försöken ansåg också att den talade kommunikationen var den bästa men därefter graderade de det textbaserade systemet. Det som avgör vad som är bra baseras på försökspersonernas uppskattade nivå av trygghet. Den ökade känslan av trygghet för den talade kommunikationen anknyter till möjligheten att få en tydlig bekräftelse på att någon verkligen noterat att det sitter en person på utrymningsplatsen och väntar.

Alla enkätdata i rådataform finns återgivna i rapporten och finns även tillgängliga i Excelformat i Lunds universitets biblioteksdatabas. Allt material är på svenska. Rapporten ger även en rad rekommendationer.

Referenser

Andrée, K., Jönsson, A., Bengtson, S. och Frantzich, H. (2015). Utformning av utrymningsplats. Report 3190, Brandteknik, Lund: Lunds universitet.

Andrée, K., Frantzich, H., Bengtson, S. and Jönsson, A. (2015) Attitudes about safe refuge areas as an egress strategy from the point of view of the mobility impaired people, authorities and building planners. Presenterats vid Human Behaviour in Fire, Cambridge 28-30 Sept 2015.

Rapport kan laddas ned från www.brandforsk.se.